

YTTRANDE

Datum
2020-11-20

Sametingets beteckning
Dnr 1.2.1-2020- 1003

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28) (U2020/02667/S)

Sametinget vill utifrån sitt verksamhetsområde lämna följande övergripande synpunkter till utredningen.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder för att minska skolsegregationen och förbättra resurstilldelningen till förskoleklass och grundskola i syfte att öka likvärdigheten inom berörda skolformer.

Utredningen föreslår att staten bör ta ett större ansvar för skolans likvärdighet bland annat genom att Skolverket etablerar en regional organisation för att säkerställa ett aktivt och nära samarbete med skolhuvudmännen i varje region och fungera rådgivande och stödjande. Syftet är att bidra till en ökad likvärdighet och höjd undervisningskvalitet. Skolverket föreslås ansvara för att vårdnadshavare ges information om skolvalet och om olika valalternativ.

Sametinget anser att det är av största vikt att ett eller flera av regionkontorens grundbemanningar består av personal med kompetens i och om de samiska språken samt samisk kultur och samhällsliv. Skolhuvudmän som erbjuder undervisning i och på de samiska språken, om samernas kultur, religion och historia ska ha möjlighet till stöd likvärdigt det stöd som ges inom andra ämnesområden.

En grundförutsättning för att vårdnadshavare och elever ska kunna göra sina val av utbildning är att de på ett korrekt sätt får information om dem. Sametingets bedömning är att information om rätten och möjligheterna att studera samiska i grundskolan behöver öka. En bristfällig information kan innebära att rätten att få modersmålsundervisning kan nekas elever på felaktiga grunder. Skolhuvudmännen har ett viktigt ansvar att se till att informationen är korrekt och tillgänglig. Informationen bör även lämnas på de olika samiska språken.

Det är skolans ansvar att tillhandahålla en utbildning som är likvärdig och som tar hänsyn till elevers olika förutsättningar och behov. För samiska elever innebär det att de ska ha tillgång till undervisning i sitt språk och kultur. Sametingets erfarenhet är att en betydande orsak till att många samiska barn och elever inte får den undervisning de är berättigade till är den stora bristen på behöriga lärare som kan undervisa i och på något av de samiska språken¹. Bristen gäller utbildade lärare från förskola till gymnasieskola. Det finns ett behov av att snabbt få tillgång till lärare som kan undervisa i och på samiska, men också av att hitta en långsiktig lösning på lärarbristen.

Enligt Sametinget är elevernas framgångar och svårigheter ofta resultatet av den samlade livssituationen. Elevhälsans arbete kan öka likvärdigheten och bidra till en hälsofrämjande skolutveckling och undanröja hinder för enskilda elevers lärande. Elevhälsan ska stödja en jämlik skola för alla, även för samiska elever. Sametinget anser att i det hälsofrämjande arbetet är det viktigt att elevhälsan har personal med samisk språk- och kulturkompetens och om de problemställningar urfolk står inför. År 2016 redovisade Sametinget ett regeringsuppdrag om kunskapssammanställning av den psykosociala ohälsan hos det samiska folket i Sverige.² I rapporten framkommer det bland annat att de samiska ungdomarna som blivit utsatt för negativ behandling på grund av deras samiska bakgrund har lägre välbefinnande. Att uppleva etnisk diskriminering är vanligare bland de samer som har en stark samisk identitet.

Sametinget vill i samband med detta även framföra att elever som har samiska som sitt första och starkaste språk kan i synnerhet under de tidiga skolåren vara i behov av studiehandledning på samiska, så att de med hjälp av sitt starkaste språk kan utvecklas vidare. Det är också viktigt att kartläggningmaterial är på samiska och anpassade till samiska förhållanden.

Beslut i detta ärende har fattats av t f kanslichef Anita Kitok. Enhetschef Aina Negga har varit föredragande.

Anita Kitok

Aina Negga

¹ Sametingets förslag till handlingsprogram för bevarande av de samiska språken. Dnr 1.3.8-2019-1498

² Kunskapssammanställning om samers psykosociala ohälsa, 2016